

Mezinárodní obchod

Právní aspekty

Obsah přednášky

- Právo mezinárodního obchodu
- Mezinárodní právo soukromé
  - Metoda přímá
  - Metoda kolizní
- Kupní smlouva v mezinárodním obchodě

Právo mezinárodního obchodu

- **právem mezinárodního obchodu** (jeho předmětem) se rozumí účelově uspořádaný soubor právních norem z různých právních odvětví a různého původu, které spojuje jejich společný účel – upravovat právní vztahy vznikající při uskutečňování mezinárodního obchodu a mezinárodního hospodářského styku
- **oblasti úpravy** - výměna zboží a služeb, mezinárodní přeprava zboží, mezinárodní platební styk, investice v zahraničí, licence, know-how, vědeckotechnická spolupráce, celní problematika a otázky poplatkové
- **roviny mezinárodních obchodních vztahů:**
  - vztahy mezi státy, případně mezinárodními organizacemi
  - vztahy mezi státem a subjektem realizujícím přeshraniční ekonomickou činnost
  - vztahy mezi obchodníky z různých států

Právo mezinárodního obchodu

- **právem mezinárodního obchodu** (jeho předmětem) se rozumí účelově uspořádaný soubor právních norem z různých právních odvětví a různého původu, které spojuje jejich společný účel – upravovat právní vztahy vznikající při uskutečňování mezinárodního obchodu a mezinárodního hospodářského styku
- **oblasti úpravy** - výměna zboží a služeb, mezinárodní přeprava zboží, mezinárodní platební styk, investice v zahraničí, licence, know-how, vědeckotechnická spolupráce, celní problematika a otázky poplatkové
- **roviny mezinárodních obchodních vztahů:**
  - vztahy mezi státy, případně mezinárodními organizacemi
  - vztahy mezi státem a subjektem realizujícím přeshraniční ekonomickou činnost
  - **vztahy mezi obchodníky z různých států (MPS)**

Mezinárodní právo soukromé

- Proč existuje?
- „Mezinárodní právo soukromé představuje soubor právních norem upravujících soukromoprávní vztahy s mezinárodním prvkem, včetně právních norem upravujících postup soudů a jiných orgánů či účastníků, příp. i jiných osob a vztahy mezi nimi vznikající v řízení o občanskoprávních věcech, v němž je obsažen mezinárodní prvek“ (Kučera, 2003)
- Součást vnitrostátního práva

Prameny MPS

- Formální prameny
  - Normy vnitrostátního původu
  - Normy mezinárodního původu
  - Normy komunitárního původu

Základní způsoby úpravy

Kolizní způsob

- pomocí tzv. kolizních norem řeší střety právních řádů
- kolizní normy určují, kterým právním řádem se bude řídit daný vztah
- obecný způsob úpravy

Přímý způsob

- metoda přímá svými normami přímo upravuje práva a povinnosti účastníků právního vztahu
- hmotná norma

Příklad

- **Norma kolizní:** § 4 ZMPS "Pokud není stanoveno nebo k rozumnému uspořádání vztahů nezbytno něco jiného, řídí se platnost právního úkonu, jakož i následky jeho neplatnosti tímž právním řádem jako účinky právního úkonu; pokud však jde o formu, postačí, bylo-li učiněno zadost právu místa, kde došlo k projevu vůle, vyjma, že by právní řád, jímž se řídí smlouva předepisoval písemnou formu úkonu jako podmínku jeho platnosti."
- **Norma přímá:** čl. 11 Vídeňská úmluva "Smlouva o koupi nemusí být uzavřena nebo prokazována písemně a nevyžadují se u ní žádné jiné formální náležitosti; lze ji prokazovat jakýmikoli prostředky, včetně svědků."

Kolizní způsob

Kolizní normy skládají z:

- rozsahu – vymezení rozsahu vztahů, na který kolizní norma dopadá
- navázání - pomocí hraničního určovatele provádí propojení vztahu s právním řádem

Kolizní způsob

Zásady aplikace kolizních norem:

1. soudce je povinen aplikovat kolizní normu fóra
2. soudce je povinen aplikovat cizí právní řád povoláný kolizní normou
3. soudce je povinen učinit veškerá opatření k tomu, aby zjistil obsah cizího právního řádu

Kolizní způsob

Personální statut

- otázky způsobilosti k právům a k právním úkonům osob právnických a osob fyzických - určení tzv. personálního statutu
- FO (§ 9 ZMPS)
  - základním hraničním určovatelem je právní řád státu, jehož je osoba příslušníkem
  - podpůrným hraničním určovatelem pro způsobilost k právním úkonům je české právo.
- PO
  - obchodní zákoník
  - český právní řád: Inkorporační zásada
  - mezinárodní/nadnárodní společnosti

Kolizní způsob

Kolizní závazková práva

- závazkový právní vztah – soukromoprávní vztah, na jehož základě je jeden z účastníků vztahu (dlužník) povinen poskytnout druhému (věřiteli) určitou, zpravidla majetkovou hodnotu (plnění), a věřitel je oprávněn toto plnění od dlužníka požadovat
- závazky mohou vznikat
  - na základě smlouvy,
  - porušením práva
  - či z jiných právních důvodů.

Závazky vzniklé na základě smlouvy

- základ problematiky v oblasti práva mezinárodního obchodu
- obligační statut - právní řád, kterým se řídí smlouva
- volba práva - možnost daná stranám zvolit si právní řád, kterým se bude řídit jejich smlouva
  - jde o volbu práva neomezenou
  - není nutné, aby byla volba práva učiněna písemně

Závazky vzniklé porušením práva

- civilní delikty (porušení soutěžních pravidel, porušení autorských práv, porušení norem z oblasti ochrany životního prostředí atd.)
- tradičním navazovacím prvkem je místo deliktního jednání , ALE! dvě varianty původního hraničního určovatele:
  - místo vzniku škody
  - místo deliktního jednání
- výběr závisí na uvážení soudu či rozhodce.

Přímý způsob

- nejčastějším typem obchodní transakce je koupě - prodej a přepravní transakce
  - Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží, č. 160/1991 Sb.
  - Úmluva o promlčení v případě smluv o mezinárodní koupi zboží ve znění Dodatkového protokolu, č. 161/1991 Sb.
- unifikaci podléhají pouze instituty s mezinárodním prvkem
- v právním řádu vzniká více rovin úpravy téhož institutu

Vztah kolizního a přímého způsobu

- vztah obecného a zvláštního, kdy metoda přímá představuje metodu zvláštní oproti metodě kolizní.
- metoda přímá se použije přednostně tam, kde určitý právní vztah spadá do dosahu její úpravy
- obě metody jsou často propojeny
- příklad

Kupní smlouva v mezinárodním obchodě

- nejčastější obchodní transakce: koupě – prodej
- základním prvkem transakce je kupní smlouva
- právní režim kupní smlouvy – metoda přímá, metoda kolizní
- **Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží (Vídeňská úmluva)**

Aplikace Vídeňské úmluvy

Úmluva se na konkrétní smlouvu použije v případě, že se jedná

- o kupní smlouvu
- s mezinárodním prvkem
- tato skutečnost je stranám známa
- neexistuje odchylné ujednání stran

Aplikace Vídeňské úmluvy

- kupní smlouva - vymezení
- mezinárodní prvek
  - místo podnikání
- tato skutečnost je stranám známa
  - ochrana dobré víry – kolizní + přímá metoda
- neexistuje odchylné ujednání stran
  - aplikaci Úmluvy je možné vyloučit – je třeba jasná formulace

Kupní smlouva v mezinárodním obchodě

- Stejná koncepce vzniku jako náš obchodní zákoník
- Návrh
  - je určen jedné nebo několika určitým osobám
  - určitost obsahu návrhu
  - projev vůle být vázán smlouvou
  - kupní cena nebo ustanovení umožňující její určení
- Přijetí
  - prohlášení
  - jiné jednání naznačující souhlas s návrhem
  - nečinnost

Kupní smlouva v mezinárodním obchodě

- **Práva a povinnosti prodávajícího**
  - dodat zboží
  - předat doklady, které se ke zboží váží
  - převést vlastnické právo ke zboží
- Součástí dodací podmínky většinou je:
  - určení místa,
  - doby, a
  - způsobu dodání a převzetí zboží.

INCOTERMS

- mezinárodní obchodní termíny
- součástí tzv. *lex mercatoria*
- upravují dodací podmínku v kupní smlouvě
- jsou-li využity, nahrazují úpravu Vídeňské úmluvy
(místo dodání, balení, kontrola zboží, povinnosti týkající se dovozních a vývozních formalit, okamžik přechod nebezpečí, okamžik přechodu nákladů, pojištění
- podle práv a povinností stran
  - minimum povinností prodávajícího: E doložky
  - dělené povinnosti: F doložky a C doložky
  - minimum povinností pro kupujícího: D doložky

Kupní smlouva v mezinárodním obchodě

- **Práva a povinnosti kupujícího**
  - zaplatit za zboží kupní cenu a
  - převzít dodávku
- Pro zaplacení kupní ceny je třeba ve smlouvě určit
  - **měnu** v níž má být kupní cena placena
  - **dobu** placení
  - **místo** a
  - **způsob** platby

Literatura

- Kučera Z., Pauknerová M., Růžička K., Zunt K.:
Úvod do práva mezinárodního obchodu,
Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2003
- Rozehnalová, N.: Právo mezinárodního obchodu
1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2003
- Rozehnalová, Naděžda. Kupní smlouva v
mezinárodním obchodním styku. Brno : MU Brno,
1993

Děkuji za pozornost!